

TARPTAUTINIO BESTSELERIO NR. 1
„Aušvico tatuiruotojas“ autorė

HEATHER
MORRIS
VILTIES
istorijos

Kaip rasti įkvėpimą
kasdieniame gyvenime

baltos lankos

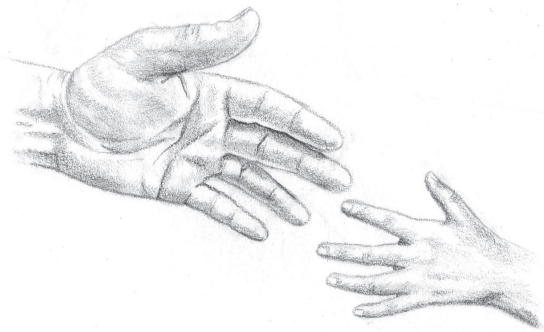
Heather Morris

Vilties istorijos

Kaip rasti įkvėpimą
kasdieniame gyvenime

Iš anglų kalbos vertė Kristina Aurylaitė

baltos lankos

1

Įsiklausyti į vyresniųjų išmintį

Vyresniųjų patarimų klausykite ne todėl, kad jie visada teisūs, o dėl to, kad jie turi daugiau patirties klysti.

„Mergyt“. Jis kreipdavosi į mane „mergyt“. Jis buvo mano prosenelis ir išmokė mane klausytis. Ne tik jo ar kitų žmonių, bet ir aplinkinių garsų: gyvūnų, paukščių, mašinų – arba tiesiog tylos. Kartais gyvenime nėra nieko maloniau už tylą. Įsileiskite ją vidun ir galbūt pasijusite atsipalaidavę, pailsėję, aiškiai

suvokiantys, kas ir kur esate būtent šią akimirką, čia ir dabar. Paprastai tai vadinama meditacija, o pastaruoju metu paplito terminas „dėmesingas įsisąmoninimas“.

Augau Naujosios Zelandijos kaime, šeimos apsuptyje. Gal tai gerai, gal blogai, bet toks buvo mano pasaulis, auklėjimas, tai buvo viskas, ką žinojau. Proseneliai gyveno už dviejų sodų nuo mūsų namų, kuriuose tilpau aš, tėvai ir keturi mano broliai. Buvau antras vaikas, gimiau dvejis metais ir dviem dienomis vėliau už vyriausiąjį brolių. Į tris jaunesnius berniukus stengiausi nekreipti dėmesio, jie tik erzino. Pirongija, vietovė, kurioje gyvenome, nėra miestas, net ne kaimas. Mus valdė kalnas, kurio vardu pavadinta gyvenvietė. Jo šlaitai, miškas, upės ir upeliai buvo mano kiemas. Leisdavau ten valandų valandas, dažniausiai su vyresniu broliu. Tai – pienininkystės kraštas, mūsų gyvenimą valdė karvės. Šerti, dukart per dieną melžti, o kur dar veršiavimasis ir visa kita, kas susiję su galvijais. Tai buvo mūsų DNR dalis. Karvė iki šiol mano mėgstamiausias gyvūnas. Maistui apsirūpindavome patys, ko neužsiaugindavome, užaugindavo kaimynai, ir mainydavomės. Padėdavome vieni kitiems ir darbuose. Vieni gražiausių mano prisiminimų – kai žaisdavome su kitais vaikais kaimynų namuose, kol tėvas ir kiti vietos vyrai visi drauge pas kaimynus rišdavo šieną, sodindavo – padėdavo, kuo tik reikėdavo.

Po daugelio metų, žiūrėdama filmą „Liudininkas“ („Witness“), kurio veiksmas vyksta JAV amišų bendruomenėje, prisiminiau vaikystę. Viskas buvo lygiai taip pat, išskyrus religinį aspektą. Kaimynas padeda kaimynui. Niekada neprieštaraudavau, kai mane per kiekvienas mokyklinės atostogas išsiųsdavo padėti giminaičiams ūkyje. Dėdė ir teta gyveno už maždaug dviejų valandų kelio, turėjo didelį avių ūkį ir penkias dukras.

Lytis ūkyje buvo nesvarbi: mes, mergaitės, dirbom ranka rankon su vyrais. Sėsdavom ant arklių, raitos sugindavom į krūvą tūkstančiuose akru išsibarsčiusias avis, nukreipdavom į siaurą takelį, kur jos viena po kitos turėdavo šokti į „vonią“ (insekticidų prisotintą vandenį), paskui gindavom į aptvarus, ten jas kirpdavo.

Nuo ūkio kasdienybės gelbėjo mokykla. Mokykloje buvo tik keturios klasės ir mažiau nei penkiasdešimt pirmos–šeštos klasių mokinių, draugų turėjau nedaug, lytis ir čia buvo visiškai nesvarbi. Daugelis vaikų į mokyklą atvažiuodavo ir išvažiuodavo autobusu, todėl nebuvo progų po pamokų kartu pažaisti. Mes su broliais į mokyklą eidavom pėsčiomis, iki mūsų namų nevažiavo joks autobusas. Ypač mėgau kulniuoti pėsčiomis žiemą, kai šalia vieškelio telkšančios balos užsitraukdavo ledu. Mėgau bato kulnu daužyti ledą, o tai dažniausiai reikšdavo, kad visą dieną praleisiu su šlapiais batais ir kojinėmis.

Vyrai buvo vyrai. Moterys – na, moterys, bet aš ketinau būti visai ne tokia. Būti motina ir namų šeimininke nieko blogo, jeigu tik to nori. Tačiau šeštajame ir septintajame XX a. dešimtmečiais tokios moterys kaip mano mama, tetos ir kitos pažįstamos vis skųsdavosi savo dalia. Pavydėjo vyrams, nors nesuprantu kodėl – šie dieną naktį dirbo ir atrodė tokie pat liūdni ir nusivylę. Prisimenu tik vienintelį skirtumą – vyrai nesiskųsdavo. Pakartosiu: gyvenau Naujosios Zelandijos kaime – kaip jautėsi didmiesčių moterys, negaliu pasakyti.

Be galo didžiuojuosi Naująja Zelandija. Tai pirmoji šalis pasaulyje, suteikusi moterims teisę balsuoti, o nuo 1997 m. turėjo jau tris ministres pirmininkes – tai puikus pasiekimas. Valstybiniu ordinu apdovanota Jenny Shipley ir Helena Clark

nutiesė kelią dabartinei premjerei Jacindai Ardern. Jacinda įkūnija viską, ko reikia šalies vadovui, ypač šiais COVID-19 pandemijos laikais. Jos empatija, užuojauta, mokėjimas įsiklausyti į savo šalies žmones žavi ir kelia pavydą daugelyje kitų kraštų: ji matoma, girdima, jos klausomasi.

Vaikus reikia matyti, bet ne girdėti. Tokia buvo mano vaikystė. Vienintelė išimtis – prosenelis. Kiek pamenu, jokiam kitam šeimos nariui nerūpėjo mus, vaikus, išklausti, niekas nesidomėjo, ką galėtume pasakyti; niekas neturėjo laiko kalbėtis su mumis, juo labiau dalytis patarimais ar išmintimi. Išskyrus prosenelį ir retkarčiais, jei pavykdavo ištaikyti ramią valandėlę ir būdavo gerai nusiteikęs, mano tylų, mūsų tėvą.

Mama buvo visai kitokia. Sakoma, kad visų mamų ir dukterų santykiai sudėtingi. Savuosius apibūdinčiau kaip beveik neegzistuojančius. Ji retai su manimi kalbėdavosi, nebent liepdavo ką nors padaryti. Nejutau švelnumo, pykau, kai liepdavo sutvarkyti brolių paliktą netvarką, paruošti jiems priešpiečius į mokyklą. Nudirbti namų ruošos darbus nedūsaujant ir nesiskundžiant. Mama elgėsi taip, kaip jos motina, mano našlė močiutė, gyvenanti greta mūsų kitapus keliuko. Pusbroliai, dėdės ir tetos taip pat gyveno ne per toliausiai. Išsibarsčiusi nedideliame kaimelyje gyveno visa mūsų giminė.

Būdama maždaug dešimties gavau naują pareigą – pakeičiui iš mokyklos užsukti pas prosenelius pasiteirauti, ar reikia padėti. Mama jau būdavo palikusi jiems vakarienę, belikdavo pašildyti. Prosenelę visada rasdavau viduje – triūsiančią virtuvėje, o vėliau, pablogėjus sveikatai, gulinčią lovoje. Retai kada turėdavo ką man pasakyti. Žvelgdavo į mane gailėsčio kupinomis akimis – taip pat kaip mama ir močiutė. Buvau mergaitė. Mama ne kartą man sakė apgailėstaujanti, kad gimiau

mergaitė, kad esu pasmerkta sunkiam darbui ir uždaram gyvenimui. O mano broliams pasisėkė – prieš juos plytėjo visas pasaulis ir galimybės, kurių aš neturėjau.

Pamenu, kai buvau jau paauglė, mama vis užsimindavo apie porą vietinių berniukų, su kuriais, jos manymu, turėčiau praleisti daugiau laiko. Nesupratau, ką ji turi omeny, – bendravau su jais tiek, kiek norėjau. Smagiai leisdavom laiką, bet kartais nenorėdavau turėti nieko bendra. Kartą mama pasakė, kad vakarieniausiu pas kaimynus. Mes niekad neidavome į svečius vakarienės. Retkarčiais, kai vyrų dirbdavo kurio kaimyno ūkyje, ištisomis šeimomis susirinkdavome jų namuose ir dalydavomės maistu, bet eiti vakarieniauti pas ką nors vienai – man buvo nesuvokiama. Paklausta, kodėl, mama atsakė, kad galėsiu pabendrauti su vienu iš jų sūnų ir geriau susipažinti su jų šeima. Pažinojau juos visą gyvenimą, ką gi dar galiu sužinoti? Bet mama nesileido į ginčus, nukirto, kad eisiu, ir tiek. Viską papasakojau vyresniajam broliui – jiedu su tuo berniuku artimai draugavo, ir paklausiau, gal ką žino. Brolis niekad nieko neslėpdavo, tad ir dabar tiesiai šviesiai pasakė, kad mūsų motinos svarsto, jog aš ir tas berniukas turėtume susituokti. Taigi, padariau, kaip liepta, nuėjau vakarieniauti su berniuko šeima. Jo mama gamino skaniau nei maniškė.

Tačiau po metų, vos tik susitaučiau pakankamai pinigų, pasprukau į Australiją. Man nebuvo nė aštuoniolikos. Kol neištekėjau ir nepagimdžiau jai anūko, mama mano gyvenime nefigūravo. Labai padėjo tai, kad gyvenau kitoje šalyje. Net kai susilaukiau dar dviejų vaikų, įgijau universitetinį išsilavinimą ir gavau gerą darbą, laiškuose ji į mane kreipdavosi „ponia (mano vyro vardas) Morris“. Niekada nepasikalbėjome

širdingai ir atvirai. Žvelgdama atgal, suprantu, kaip man pasisekė, kad vaikystėje buvo bent vienas žmogus, kuris su manimi kalbėdavosi: bočius, mano prosenelis.

Kad ir koks būdavo oras, prosenelį rasdavau galinėje verandoje, dideliame, patogiam kėdsle, pastatytame būtent jam, kojas užsikėlusį ant suolelio. Greta stovėjo prosenelės kėdslas, nors retai kada matydavau ją ten sėdinčią – galbūt dieną, kai būdavau mokykloje.

Kai ateidama iš virtuvės švelniai trinktelėdavau verandos durimis, prosenelis pasukdavo galvą. Žinot ką? Išvydus mane, jo veidas visada nušvisdavo, jis patapšnodavo prosenelės kėdslą – pakviesdavo atsisėsti. Prabilzdavo tik po keleto minučių. Mudu sėdėdavom, žvelgdami į kiemą: dešinėje milžiniškas kaštonas, kairėje – daržas, aptvaras, kur ganėsi vadinamoji namų karvė, ūkiniai pastatai, tvartai, pačiame gale – garažas, vartai ir vieškelis, kuriuo grįždavau namo. Šalia kaštono augo baisiausiai branginamas persimonas, grasinantis užgožti kaimyną. Kai skelbdami vasaros pabaigą lapai keisdavo spalvą, persimonas apsipildavo vaisiais. Persimonai valgomi tik gerai prinokę – kone supuvę, antraip akimirksniu sutraukia burną.

Tai buvo mėgstamiausi prosenelės vaisiai, tad prosenelis privalėjo pasirūpinti, kad ši jų gautų į valias. Tačiau persimonus labai vertino vietiniai paukščiai. Tad kai vaisiai imdavo nokti, prosenelis prie strategiškai svarbių šakų pririšdavo po virvę, o prie kiekvienos jų pritvirtindavo po karvės varpelį. Virvės driekdavosi kone šimtą metrų per visą kiemą, o jų galai būdavo pririšti prie kėdslo ranktūrio. Galiu tik numanyti, kad bent kelias savaites, kol persimonai nokdavo, proseneliui nuo ryto iki vakaro tekdavo sėdėti tame kėdsle ir kovoti su paukščiais. Kai lankydavau jį po pamokų, mudviejų pokalbį tolydžio

pajvairindavo varpelių skimbčiojimas – vos išvydęs, kad koks paukštis įtartinaai lėtina greitį, bočius iškart truktelėdavo kurią nors virvę. Nekart ir manęs prašydavo timpltelėti, ir mudu prapliupdavom juoku, nes aš vis delsdavau, leisdavau paukščiams prisiartinti, kad išgirdę varpelį išsigąstų ir pasklistų į visas puses. Reikėdavo išlaukti būtent tos reikiamos akimirkos. Dar galiu pridurti, kad, mudviem su bočiumi saugant persimonus, nė vienas paukštis nenukentėjo, o aš jausdavausi baisiai laiminga.

Prosenelis buvo vienintelis žmogus, klausdavęs: „Kaip sekėsi mokykloje, buvo verta?“ Dažniausiai atsakydavau: „Tai kad ne, šiandien nieko naujo neišmokau“, nesvarbu, ar būdavau išmokusi, ar ne. Nenorėdavau gaišti laiko kalboms apie save, laukdavau, kol prosenelis papasakos kokią nors savo istoriją. Tačiau jausdavausi dėkinga, kad paklausė, nes taip suprasdavau, kad jam rūpiu. Sėdėdavau ramiai ir kone sulaikiusi kvapą laukdavau, kol jis prabilo, kol pasklis kerai.

Neretai tos popietės su proseneliu būdavo tarsi apsilankymas muziejuje. Jis turėdavo atsinešęs kokį daiktą ir ketindavo man apie jį papasakoti. Aukso lapeliais išpuoštą ypatingą atviruką su išblukusiu užrašu, parsivežtą iš Būrų karo Pietų Afrikoje. Turėjo zulusų ginklą – tikrą ietį, kurios smaigalys vis dar buvo aštrus ir grėsmingas, tad bočius padėdavo man sukioti ją rankose. Kol tirpdavau iš baimingos pagarbos liesda ma tikrą istorinį daiktą, susijusį su tokia baisiai tolima vieta, prosenelis nutildavo ir žvelgdavo į netoliese esantį galvijų aptvarą. Laukdavau, kol jis prisimins mane, nusišypsos ir paims tą brangenybę man iš rankų. O kai klausdavau, kaip ir iš kur ją gavo, užsisklėsdavo tardamas: „Tai buvo baisūs laikai. Karas – baisus dalykas.“